

Den avslutande artikeln av Katharina Pyschny, ”Author Figuration in the Book of Ezechiel: Interdisciplinary Perspectives on Authorship in Prophetic Literature”, undersöker framställningen av Hesekiel som en författargestalt. Pyschny vidhåller, i likhet med många andra författare i denna volym, att framställningen av Hesekiel som författare inte har som mål att beskriva Hesekiels författarförmåga utan att framhäva att boken förmedlar Guds ord.

Sammanfattningsvis är detta en mycket bra bok där alla artiklar håller en hög forskarnivå. Den kan varmt rekommenderas till alla som är intresserade av hur bibelböckerna kom till och hur bibelpersoner kom att anses som författare.

Lena-Sofia Tiemeyer, ALT

SAMUEL E. BALENTINE

The Lure of Transcendence and the Audacity of Prayer

FAT 157, Mohr Siebeck, 2022, inbunden, xvi + 286 sidor

SEK 1524, ISBN: 9783161611032

Denna samlingsvolym är i många avseenden frukten av Balentines reflektioner och forskning om bön från de senaste 40 åren. Bokens titel, *The Audacity of Prayer*, summerar Balentines ståndpunkt: bön är en både dristig och djärv institution där människan gör anspråk på att kräva svar och handling av Gud. Bön upprätthåller avgrunden mellan Gud och människa, samtidigt som den också söker att överbrygga den. När en människa ber visar hen tro och hopp att universums härskare faktiskt inte bara lyssnar på utan även agerar utifrån hens vilja. Idén om bön är grundad i föreställningen om att Gud och mänskligheten har ett förhållande och för en dialog med varandra.

Samlingsvolymen består av 15 tidigare publicerade artiklar. Ingen av artiklarna har blivit reviderade. Detta gäller även i de fall där Balentine har ändrat åsikt sedan dess publicering, vilket är fallet angående Jeremias historicitet (artikel 5).

Del 1 innehåller tre artiklar som alla diskuterar framställningen i profetlitteraturen av avgrunden mellan Gud och Israel. Artikeln ”Isaiah

45: God's 'I Am', Israel's 'You Are'", är, som titeln alluderar till, en diskussion av förhållandet mellan Gud och Israel. Artikeln är centrerad kring Israels konstaterande i Jes 45:15 att Gud är en Gud som både gömmer sig och frälser.

Nästa artikel, "'I Am a God and Not a Human Being': The Divine Dilemma in Hosea", diskuterar uttrycket "jag är Gud och inte människa" i Hos 11:9, med fokus på hur Hoseas gudsbild skiljer sig från den gudsbild som finns i många klassiska grekiska texter. Även om Hoseas gud är odödlig, oändligt vis och allsmäktig som de grekiska gudarna, är han även mänsklig såtillvida att han tillåter medlidande och kärlek att influera sina handlingar och beslut.

Den tredje artikeln, "Written on the Heart, Erased from the Mind: Rewriting Moral Agency in Jeremiah", undersöker framtidsvisionen i Jer 31:31–34 och huruvida ett hjärta där Gud har skrivit in sin lag fortfarande är ett moraliskt hjärta. Om lydnad inte längre är frivillig, till vilken grad behöver då dessa nyskapade människor fatta moraliska beslut? Enligt denna framtidssyn blir Guds förbund då en gåva från Gud till Israel till vilken Israel saknar möjlighet att tacka nej.

De fem artiklarna i del 2 studerar den dialog mellan Gud och Israel som sker i bön och förbön. Artikeln "Enthroned on the Praises and Laments of Israel" tittar generellt på olika slags böner (lov, klagan), med fokus på deras form och funktion, både i Psaltaren och i narrativa texter, samt deras grundläggande antagande om relationen mellan Gud och Israel.

Den andra artikeln, "Jeremiah, Prophet of Prayer", diskuterar Jeremias roll som bedjare och förebedjare. Som förebedjare går Jeremia i Mose och Samuels fotspår när han representerar Israel inför Gud; som bedjare öppnar han sitt hjärta och ger ord till sin smärta i klagan inför Gud. I båda fallen blir han en förebild för vår egen dialog med Gud.

Artikeln "The Prophet as Intercessor: A Reassessment" fortsätter på samma spår. Balentine problematiserar idén om att alla profeter fungerade som förebedjare, då de flesta, undantaget Jeremia, bara förmedlar

Guds ord till Israel. Det är bättre att se profeter mer generellt som medlare mellan Gud och mänskligheten.

Nästföljande artikel, "My Servant Job Will Pray for You", undersöker Guds uppmaning i Job 42:7–10 att Job ska be för sina (värdelösa) vänner och att Gud ska acceptera hans bön. Frågan är dock för exakt vad Job ska be. Kan det vara så att Job ska be Gud att inte behandla vännerna på samma sätt som Gud behandlade Job? I så fall är det snarare Gud och hans beteende som är föremålet för Jobs bön.

Den sista artikeln, "I Was Ready to Be Sought Out by Those Who Did Not Ask" utvärderar Mark Bodas, Rodney Werlines, Daniel F. Falks, Judith H. Newmans och Richard J. Bautchs forskning om botbörens roll och funktion i Bibelns texter och andra templets judendom. Balentine blickar även framåt och föreslår nya forskningsområden och möjligheter.

De tre artiklarna i del 3 undersöker börens förhållande till Bibelns teodicéproblematik. Den första artikeln, "Prayer in the Wilderness Traditions: In Pursuit of Divine Justice", undersöker hur speciellt 4 Mos 11:4–34 (J), å ena sidan, och 2 Mos 16:1–26 (P) och 14:11–23 (P), å andra sidan, framställer bönen och dess roll i Israels kommunikation med Gud. Balentine noterar hur J-källan porträtterar Moses som en bedjare och medlare, medan P-källan beskriver honom som en förmedlare av Guds beslut.

Den andra artikeln, "Prayers for Justice in the Old Testament: Theodicy and Theology", undersöker hur bön kan ses som ett ifrågasättande av Guds rättvisa och de straff som han utsätter dem för i rättvisans namn. Balentine diskuterar speciellt Abrahams och Moses roll i 1 Mos 18 och 2 Mos 32, där de vidhåller att Guds handlande inte är rättvist. Han avslutar med att bön kan ses som en dialog i vilken Gud kan ställas till svars för sina handlingar.

Den sista artikeln i denna del, "'You Can't Pray a Lie:' Truth and Fiction in the Prayers of Chronicles" behandlar, som titeln säger, frågan om man kan be om något man innerst inne inte tror är rätt. Denna fråga tangerar diskussionen om historicitet gällande de böner som finns beva-

rade i Krönikerböckerna. Balentine vidhåller att även om dessa böner är fabricerade – så till vida att de historiska personer som nämns aldrig bad dessa böner – är de dock sanna i den grad att de reflekterar Israels upplevelser.

Del 4 undersöker hur senare läsare har omtolkat, predikat, och bett Bibelns böner. Den första artikeln, "Preaching the Prayers of the Old Testament", undersöker den kristna tolkningstraditionen av Ps 22 och Jesu citat av v. 2 i Matt 27:46 och Mark 15:34. Balentine förespråkar dess användning under fastan då den effektivt kopplar samman hopp och lidande: bara den som förtvivlat kan helt och fullt ta till sig återuppståndelsens hopp.

Nästa artikel, "'Turn O Lord! How Long?'" reflekterar över Guds till synes bristande ansvar gentemot sin skapelse. Ska vi be Gud om förlåtelse, eller är det snarare Gud som bör be oss att förlåta honom för allt lidande som han orsakat oss? Balentine funderar med Ps 90 som utgångspunkt kring vikten av att våga kasta våra tvivel, vår klagan och ilska på Gud.

Den näst sista artikeln, "Praying East of Eden", funderar vidare kring bönens funktion som nödvändig kommunikation mellan Gud och människor, och på vilka sätt båda partner behöver den andre.

I den sista artikeln, "Prayer in the Hebrew Bible: Retrospectives and Prospectives", inbjuder Balentine läsarna att ta del av hans tankar kring nutida forskning om bön, samt identifierar fyra områden som behöver utvecklas mer: bönens ursprung, bön som ett religiöst uttryck, jämförande studier om bön i olika kulturer, och vad han kallar "bönens intellektuella sårbarhet", det vill säga bön som en upplevelse som vare sig kan verifieras eller förnekas av empiriska studier.

Detta är en mycket värdefull samling artiklar av en av vår tids mest inflytelserika forskare om bön. Vissa av artiklarna hade jag redan läst i samband med min egen forskning om bön, medan andra erbjöd nya och tankeväckande perspektiv. Boken rekommenderas varmt.

Lena-Sofia Tiemeyer, ALT